

ki. A szarmata objektumok betöltéséből – állatcsontok mellett – jellemzően gyorskorongon készített, szürke, jól iszapolt edények és kézzel formált fazekak töredékei kerültek elő.

Az Árpád-kori objektumok a teljes felületen megtalálhatók voltak. Két, részben a feltárt területre eső épületet a nyomvonal közepén, a harmadikat a K-i szelvényezésnél tártuk fel. Mindhárom építmény ÉÉK-DDNy hossz tengelyű, téglalap alakú. Az egyik házban 1 cm vastag, szürke, agyagos padlószintet figyeltünk meg. Az épületek mindegyikében találtunk üllőgödört, de cölöplyukat csupán egyben bontottunk ki. Az egyik, 7 m² alapterületű ház DK-i sarkába kisméretű kemencét építettek, melynek túlnyomó részét a mezőgazdasági munkákkal elpusztították. Az egyetlen, Ny-K tengelyű, szabadtéri kemence munkagödörét egy árok vágta át. A kemence sütőfelülete a nyelési szinttől 2–3 cm-re jelentkezett. Az Árpád-kori ovális vagy négyszögletes alakú gödrök betöltéséből főként bográcshoz tartozó perem- és oldaltöredékek, ill. díszítetlen fazéktöredékek kerültek elő.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

327. Makó, Sóstó, Sóshalom alatt (KÖH 42464)

(Csongrád megye) Sza

A lelőhely Makótól kb. 1,5 km-re É-ra, a Sóshalom elnevezésű kurgán és a Sóstó nevű egykori érmeder között, egy ÉK-DNy irányú földhát D-i szélén található. A Magyar-Román gázszállító vezeték nyomvonalán, a lelőhely (MOL-21. lh.) középső részén 2009. május 8–29. között végeztek megelőző feltárást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai több ütemben, összesen 220 m hosszan és 5 m szélességben.

A sárgásbarna, agyagos-homokos altalajon 42 objektum folyt a rajzolódott ki a nyelési alkalmával. Az 51 feltárt, kizárólag a szarmata korhoz sorolható stratigráfiai egység között 38 gödör, 5 ház, 5 cölöphely, 2 árok és egy omladék volt.

A téglalap alakú, félig földbe mélyített, Ny-K vagy ÉNy-DK hossz tengelyű épületek a nyomvonal kijelölt területének K-i szélén, ill. középső részén, 2 csoportban kerültek elő. Az egyik, 15 m² alapterületű házban több, sorban húzódó, 2,5–3 cm átmérőjű karólyukat is megfigyeltünk. Két épületben megtaláltuk a tetőszerkezetre utaló cölöplyukakat is.

A gödrök nagy része kerek vagy ovális alakú, méhkas alakú vagy egyenesen bővülő falú. Hamus, salakos betöltésükből nagy mennyiségű leletanyag, elsősorban kézzel formált (fazék, fedő) és korongolt (hombár, duzzadt-, behúzott peremű tál, kehely alakú edény, téglaszínű korsó és tál) edényekből származó töredékek

kerültek felszínre. Több objektumban találtunk római készítésű terra sigillata- és amphoratöredékeket. Az állatcsontok mennyisége is igen magas volt, ill. az egyik gödörben hosszúcsontból készített csonteszköz feküdt. Több gödörből kerültek elő szürke edények töredékeiből kialakított, kerek alakúra csiszolt „zsetonok”, ill. orsógombok és orsókarikák. A lelőhely fémanyaga szegényes; egy objektumban vas ácskapocsra emlékeztető tárgy töredékét, egy másikban bronztűt találtunk.

A lelőhely Ny-i szélén fekvő, szabálytalan kerek alapú gödör nyelési szintjén fiatal felnőtt vagy gyermek vázmaradványát bontottuk ki, mellette ló alsó állkapcsa feküdt. A váz hiányos, a combcsontok másodlagos helyzetben feküdtek.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

328. Makó határa

(Csongrád megye) Ő, Sza, A, Á, Kö

2009. március 10. és április 2. közt helyszíni szemlélet tartottunk az M43 autópálya Makó-országhatár közti szakaszán. A szemle célja a korábban (2005, Szalontai Csaba) már lokalizált lelőhelyek kiterjedésének ellenőrzése és esetleges pontosítása volt.

M43-32 (KÖH 52676): A Földeák felé vezető műút mellett, az Igási-ugar nevű határrész területén, az itt húzódó egykori meander D-i partján található. A lelőhely Ny-i felén, ahogyan az a hatástanulmányban is szerepel, intenzív újkori településnyomokat figyeltünk meg, míg a lelőhely közepén Árpád-kori töredékeket (cserépbogrács peremtöredéke) gyűjtöttünk. A középkori és újkori góccok közt leletet nem találtunk, a megfigyelést azonban a sarjadó gabona nehezítette. A lelőhely Ki felét nem is tudtuk pontosan lehatárolni, mivel magas, sűrű gabonafedte fedte a felszínt.

M43-34 (KÖH 52714): A patak Ny-i partján található lelőhelyen igen gyér számban gyűjtöttünk cserepeket, valamivel kisebb területen, mint azt a hatástanulmányban jelölték, elsősorban a patak partján.

M43-36 (KÖH 52724): A lelőhely K-i felét ott jártunkkor éppen szántották, ezt a részt nem tudtuk átkutatni. A lelőhely Ny-i fele azonban, egészen az itt folyó patak partjáig rendkívül intenzívnek bizonyult. Nagy mennyiségű őskori és szarmata, valamint avar kerámiatöredéket figyeltünk meg. A patak partjához közel egy fél szarmata edényt is találtunk. A lelőhely legintenzívebb része a patak partján hosszan elnyúlik.

M43-37 (KÖH 52726): A lelőhelyet a műút és az arra merőleges dűlőút szögletében, az itt húzódó kiemelkedés D-i végében lokalizálták. Szemlénken a lelőhely a dűlőút irányába nagyobb mértékben bizonyult, igaz a leletanyag igen gyéren jelentkezett a gazos szántón.

M43-38 (KÖH 52727): A műút másik oldalán, a patak É-i oldalán jelölték a lelőhelyet. A lelőhely egészén, igen elszórtan jelentkezett a leletanyag, É-i irányban pedig még nagyobbak is bizonyult, az ott sokasodó vakondtúrásokban figyeltünk meg középkori kerámiát.

M43-39,40 (KÖH 52729, 52731): A hatástanulmány szerint a lelőhely határait az itt folyó Száraz-ér egykori és mai meanderei rajzolják meg. A lelőhelyet jó kilométeres hosszúságban szeli át a nyomvonal. Bejárásunk a lelőhely kiterjedését megerősítette: a leletanyag végig folyamatosan jelentkezett, rendkívül nagy változatosságban, ami a régészeti korszakokat illeti. Vélhetően több egymásba érő lelőhelyről van szó, melyeket azonban a felszíni leletek szóródása alapján nem lehet szétválasztani. Az őskori, szarmata és középkori töredékek a lelőhely egészén megfigyelhetőek voltak, korszakokhoz köthető gócpontokat nem tudtunk elkülöníteni. A két lelőhely nagy valószínűséggel összeér.

M43-41, 42, 43 (KÖH 52732, 52733, 52735): A Dálicsatorna egykori meanderei fölé magasodó dombháton szoroson egymás mellett elhelyezkedő 3 lelőhelyen ideálisak voltak az észlelési feltételek. A nádassal bélelt egykori medrek kiválóan megrajzolják a lelőhelyek széléit. A Szalontai-féle bejáráshoz képest mi valamivel kisebbnek találtuk a lelőhelyeket, különösen igaz ez az M43-43-ra, melynek Ny-i felét kb. 100–150 m-rel keletebbre találtuk meg. Mindhárom lelőhely rendkívül intenzív, több korszakot vonultat fel (őskor, szarmata), sok nagyméretű töredéket gyűjtöttünk.

M43-44 (KÖH 52740): A Sámson-Apátfalvi-Száraz-ér Ny-i partján terül el és messze elnyúlik az ér egykori – mára már kiszáradt – medre mentén Ny felé. A lelőhely K-i széle nagyon intenzív, középső részén elszórtan, de folyamatosan jelentkezett az elsősorban középkori anyag, míg Ny-i és É-i, víz felőli széle megint csak rendkívül intenzív, többnyire őskori anyagot produkált. A lelőhely D-i irányban valamivel nagyobbak bizonyult.

M43-45 (KÖH 52745): A magas, sűrű vetésben egyetlen töredéket sem találtunk, s a területet geomorfológiai adottságai sem predesztinálják régészeti érdekűvé.

Munkatársak: Koller Melinda, Hetesi Szilvia, Hrivnák Péter Pál.

FEKETE CSANÁD

329. Maráza, Saveno Polye (KÖH 68547)

(Baranya megye) Ő

2009. szeptember 30. és október 1. között elvégeztük a megelőző feltárást a Horvát Tranzit gázvezeték nyomvonalára eső HT-77 jelű lelőhelyen, a 013/38–39 hrsz. ingatlanokon. A 486 m² kutatott területen 281 m²-t tártunk fel.

A lelőhely a településtől ÉNy-ra, az Erzsébet-paktól, a Hosszú-völgytől Ny-ra található. A kutatott terület sávja részben egy völgyvonulat, K-i részén kisebb

dombocskával. Mellette É-i és D-i irányban is egy-egy magasabban fekvő dombhát húzódik. A területen a humuszosást Ny-i irányból kezdtük meg, ahol rögtön egy vörösre égett betöltésű gödör mutatkozott, majd hosszú üres terület. A terület K-i részén három régészeti jelentéget találtunk. A lelőhely intenzív része valószínűleg a környező dombhátak egyike, ahonnan az erózió miatt lecsúszott rétegek magukkal hozták a leletanyagot, de alkalomszerűen használták ezt a területet. Összesen 4 objektumot tártunk fel, 3 gödröt (ebből 2 őskori, 1 bizonytalan korú), 1 őskori cölöphelyet.

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat pécsi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságára kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatárs: Bósz Attila technikus. A geodéziai felmérést a Meridián Kft. végezte.

VOICSEK VANDA

330. Marcali, Belső-mező-dűlő (KÖH 66880)

(Somogy megye) Kö

2009 márciusában a 68. sz. főút Marcalit elkerülő szakaszának tervezett nyomvonalán (78+150–86+225 km-szelvény) terepbejárást végeztünk 8 km hosszúságú külterületi szakaszon. A város D-i határánál a 68. sz. út jelenlegi nyomvonaláról ÉK felé leváló nyomvonalon hat lelőhelyet azonosítottunk a Nagyberek oldalán, további négyet a Nagyberektől Ny-ra, a Kisgomba mellett ÉK-i irányba futó patakhoz köthetően.

A terepbejárási eredményei között megemlítenél egy középkori falu helyének lokalizálása a Belső-mező-dűlőben, a Sári-csatorna völgyétől Ny-ra emelkedő, D felé benyúló félszigetszerű dombon. Ennek D-i kiemelkedésén egy középkori épület nyomait azonosítottuk a felszínen, elképzelhetően egy templom, esetleg kúria. A középkori falu ettől É-ra és Ny-ra helyezkedett el három oldalról övezve a mélyebb fekvésű területet. A faluhelyet a középkori Berjeg faluval azonosítjuk. Csányi Ferenc leírása szerint Gombától keletre, „a rét-széli dombon” volt egykor Berjeg pusztája, mely mára elpusztult, csak a dűlő viseli nevét.

STIBRÁNYI MÁTÉ

331. Marcali határa

(Somogy megye) Ő, Kö

2009. május 12-én terepbejárást végeztünk Marcali határában, Boronka és Gyótapuszta között. A Boronka és Csömend közti műúttól letérve, az ún. Csömendi úton (mely elnevezésével ellentétben Gyóta irányába visz) haladtunk DK felé.

Boronkai-legelő (KÖH 70025): A földút és a műút közti dombon nagy kiterjedésű lelőhelyet találtunk, az alacsony kukoricásban kevés középkori kerámiatöredéket (barna és szürke színű oldaltöredékeket) gyűjtöttünk.